

Миропольський В. В.,
здобувач юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Карпенко Р. В.,
викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВІДМІННІСТЬ ДОГОВОРУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВІД ДОГОВОРУ ТРАНСПОРТНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ

DISTINCTION OF TRANSPORT CONTRACT FROM TRANSPORT EXPRESSION AGREEMENT

У роботі надано юридичну характеристику договору транспортного експедирування та встановлено його місце в системі договірних зобов'язань. Розглядаються особливості та відмінності договору транспортного експедирування від договору перевезення та інших договорів у сфері надання послуг.

Ключові слова: транспортне експедирування, договір транспортного експедирування, експедитор, перевізник.

В работе предоставлена юридическая характеристика договора транспортного экспедирования и установлено его место в системе договорных обязательств. Рассматриваются особенности и отличия договора транспортного экспедирования от договора перевозки и других договоров в сфере предоставления услуг.

Ключевые слова: транспортное экспедирование, договор транспортного экспедирования, экспедитор, перевозчик.

The work provides a legal description of the contract of freight forwarding and finds out its place in the contractual obligations. The features and differences of the contract of freight forwarding and transportation agreement and other agreements in the provision of services are considered.

Key words: freight forwarding, contract of freight forwarding, forwarder, carrier.

Актуальність роботи полягає у тому, що договори перевезення та договори експедиції є суміжними за своєю природою, але дедалі більше законодавець захищає права експедиторів та робить більш сприятливий клімат для розвитку цієї галузі в українському ринку перевезень. Тому цілю моєї роботи буде порівняти «Перевезення» та «Експедицію» та зробити висновок, що є більш актуальним для використання з боку держави та приватних підприємств між цими двома галузями.

Постановка завдання. Порівняти між собою галузь перевезення та експедиції.

Результати дослідження. Для початку, що ж таке є «Перевезення», а що таке – «Експедиція». Для цього треба звернутися до таких нормативно-правових актів як Цивільний кодекс, Господарський кодекс, наказ Міністерства Транспорту України «Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні» та закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» – ці акти дають вичерпне, на нашу думку, визначення, що ж є таке «Перевезення», «договір перевезення», «експедиція», «договір експедиторську діяльність».

Перевезення – це переміщення вантажів, товарів або пасажирів. Розрізняють сухопутні (залізничні та автомобільні), водні (річкові та морські), повітряні перевезення, також транспортування рідини та газу використовуються трубопровідним транспортом. За територіальною ознакою розрізняють міжнародні та внутрішні (каботажні) перевезення. Докладніше поняття перевезення розкриває термін транспортування.

Договір про перевезення вантажів – двостороння угода між перевізником, вантажовідправником чи вантажоодержувачем, що є юридичним документом, яким регламентуються обсяг, термін та умови перевезення вантажів, права, обов'язки та відповідальність сторін щодо їх дотримання.

Транспортно-експедиторська діяльність – підприємницька діяльність із надання транспортно-експедиторських послуг з організації та забезпечення перевезень експортних, імпорتنних, транзитних або інших вантажів.

Договір транспортного експедирування – це договір за яким одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і коштом другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу. Договором транспортного експедирування може бути встановлений обов'язок експедитора організувати перевезення вантажу транспортом і за маршрутом, вибраним експедитором або клієнтом, укласти від свого імені або від імені клієнта договір перевезення вантажу, забезпечувати посилення та одержання вантажу, а також виконання інших зобов'язань, пов'язаних із перевезенням. Договором транспортного експедирування може бути передбачено надання додаткових послуг, необхідних для доставлення вантажу (перевірка кількості та стану вантажу, його завантаження та вивантаження, сплата мита, зборів і витрат, покладених на клієнта, зберігання вантажу до його одержання у пункті призначення, одержання необ-

хідних для експорту та імпорту документів, виконання митних формальностей тощо).

Давши визначення термінам, що зазначені вище, ми можемо перейти до детального розгляду того, що саме являє собою «договір перевезення», саме «перевезення», «транспортно-експедиторська діяльність» та «договір з надання транспортно-експедиторських послуг».

Договір перевезення – це договір за яким одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

У цій роботі пропонуємо розглянути договір перевезення вантажу.

Договір перевезення вантажу укладається в письмовій формі. Укладення договору перевезення вантажу підтверджується складенням перевізного документа (транспортної накладної, коносаменту тощо) відповідно до вимог законодавства. Перевізники зобов'язані забезпечувати вантажовідправників бланками перевізних документів згідно з правилами здійснення відповідних перевезень.

Договори перевезення вантажу за терміном своєї дії можуть бути довгостроковими та короткостроковими.

Такі договори укладаються як між юридичними так і між фізичними особами.

Вантажовідправник і перевізник у разі необхідності здійснення систематичних впродовж певного строку перевезень вантажів можуть укласти довгостроковий договір, за яким перевізник зобов'язується у встановлені строки приймати, а вантажовідправник – подавати до перевезення вантажі у погоджено-му сторонами обсязі.

Залежно від виду транспорту, яким передбачається систематичне перевезення вантажів, укладаються такі довгострокові договори: довгостроковий – на залізничному і морському транспорті; навігаційний – на річковому транспорті (внутрішньому флоті); спеціальний – на повітряному транспорті; річний – на автомобільному транспорті. Порядок укладення довгострокових договорів встановлюється відповідними транспортними кодексами, транспортними статутами або правилами перевезень.

Умови перевезення вантажів окремими видами транспорту, а також відповідальність суб'єктів господарювання за цими перевезеннями визначаються транспортними кодексами, транспортними статутами та іншими нормативно-правовими актами. Сторони можуть передбачити в договорі також інші умови перевезення, що не суперечать законодавству, та додаткову відповідальність за неналежне виконання договірних зобов'язань.

Договір експедиторської діяльності – одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і коштом другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, які пов'язані з перевезенням вантажу.

Договором транспортного експедирування може бути встановлений обов'язок експедитора організу-

вати перевезення вантажу транспортом і за маршрутом, вибраним експедитором або клієнтом, укласти від свого імені або від імені клієнта договір перевезення вантажу, забезпечувати відправлення та одержання вантажу, а також виконання інших зобов'язань, пов'язаних із перевезенням.

Договором транспортного експедирування може бути передбачено надання додаткових послуг, необхідних для доставлення вантажу (перевірка кількості та стану вантажу, його завантаження та вивантаження, сплата мита, зборів і витрат, покладених на клієнта, зберігання вантажу до його одержання у пункті призначення, одержання необхідних для експорту та імпорту документів, виконання митних формальностей тощо).

Договори перевезення вантажу за терміном своєї дії можуть бути довгостроковими та короткостроковими.

Такі договори укладаються як між юридичними, так і між фізичними особами.

У чому полягають відмінності договору перевезення від договору експедиції?

Перша відмінність стосується договорів, а саме сторін та послуг, що надаються. У договорі про перевезення замовник підписує договір на пряму з перевізником, а у договорі транспортної експедиції сторонами договору будуть замовник та експедитор, останній зі свого боку підписує договір або договори з перевізником(ками). Тобто як такі, договір про перевезення вантажу – це договір про надання послуг перевезення, а договір про транспортну експедицію – це договір про надання послуг з організації перевезення.

Але ця відмінність, зі свого боку, породжує **другу відмінність** цих договорів, а саме відповідальність.

Відповідальність у договорі перевезення за якість надання послуг, за збереження товару, тощо лягає на перевізника – є прямою, коли ж в договорі про транспортну експедицію відповідальність перевізника перед замовником – непряма, адже перевізник відповідає перед експедитором, а останній – перед замовником.

Третя відмінність – це наявність ліцензії. У випадку експедиторів, за умови що ті не мають рухомих складів або ж самі на пряму не займаються перевезенням, а лише надають експедиторські послуги, ліцензія їм не потрібна. Що стосується ж перевізників – їм відповідно до п. 25 ст. 9 закону «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» передбачено ліцензування таких видів діяльності, як «надання послуг з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу річковим, морським, автомобільним, залізничним транспортом», а отже ліцензія необхідна, тому це додаткове навантаження перевіряти замовнику, що працює на пряму з перевізниками наявність усіх документів, а тим паче ліцензії на перевезення.

На цьому суттєві відмінності у цих договорах закінчуються та ми можемо перейти до висновків.

Висновки. Проаналізувавши договір перевезення та договір транспортної експедиції можна зробити такий висновок, що це пов'язані між собою договори, адже обидва мають на меті перевезення, хоча договір з надання перевезення – змушує працювати

замовника і перевізника на пряму, а договір транспортної експедиції – пропонує використати, свого роду, аутсорсу у вигляді експедитора.

Під час розробки висновків, не ставлячи на меті дискредитувати ту чи іншу галузь перевезень, можна зробити такі висновки, що під час укладання договору перевезення сприятливі умови для замовника настають тоді, коли перевізник один та для замовника дуже зручно працювати з ним за умов разового перевезення. У разі ж якщо це довгострокові перевезення або такі перевезення що потребують участі понад одного перевізника – має сенс та є дуже логічним зі сторони замовника укладати договори з транспортної експедиції, адже це економить зусил-

ля та ресурси, у деякій частині витрат, та спрощує з'ясування обставин у разі виникнення проблем у перевізників, бо стороною для судового процесу з боку відповідача не буде декілька перевізників, а буде лише експедитор, який несе відповідальність за перевізників перед замовником.

Тому відповідно до усього вище вказаного, кожний з цих двох видів договорів мають свої позитивні сторони у кожній окремо взятій ситуації та у будь-якому вигляді ці два види договору є пов'язаними між собою, адже договір перевезення – це договір з надання послуг перевезення вантажу, а договір транспортної експедиції – це договір з надання послуг з організації таких перевезень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
2. Господарський Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 18, 19–20, 21–22. Ст. 144.
3. Про транспортно-експедиторську діяльність : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 52. Ст. 562.
4. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні : Наказ Міністерства Транспорту України від 14 жовтня 1997 р. № 363.